

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра історії та методики навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

«28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етика і естетика

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Кременець - 2020

Сеньківська Г. Я. Етика і естетика : [робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія)] / Г. Я. Сеньківська. – Кременець, 2020 р. – 18 с.

Розробник: **Сеньківська Г. Я.**, кандидат історичних наук, викладач кафедри історії та методики навчання

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії та методики навчання
Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року .

Зав. кафедри _____

І. Б. Скакальська

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	за вибором студентів	
	Спеціальності: 014 Середня освіта (Історія)		
Модулів – 1		Курс:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
56 год.	82 год.		
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 38% до 62 %

для заочної форми навчання – 89 % до 91 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення дисципліни за вибором студентів «Етика та естетика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія).

Визначальна **мета** навчальної дисципліни – дати студентам основні знання з етики і естетики (естетичних ідеалів та цінностей відповідно до властивих цій науці завдань та функцій, моральних норм та принципів поведінки людей, завдань та функцій етики, найбільш вагомих здобутків з історії розвитку світової та вітчизняної наукової думки) для адекватного й свідомого осмислення відповідних явищ і процесів дійсності, особливо – тих із них, які мають безпосередньо відношення до їх фахової діяльності.

1.2. Основним **завданням** вивчення дисципліни виступає формування у студентів вмінь і навичок застосовувати набуті знання для аналізу, оцінки й осмислення моральної та естетичної сфери міжлюдських стосунків (взаємин), спрямовувати власну діяльність (в т. ч. фахового змісту) відповідно до актуальних для конкретно-історичного стану розвитку суспільства уявлень про "етичне і естетичне", його природу, принципи та ідеали.

Курс «Етика та естетика» спрямований на формування у студентів таких професійних *компетентностей*:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенство права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

Програмні результати навчання

Знання:

ПРН 2 Демонструвати знання філософії, педагогіки, психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ПРН 5 Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, чинники, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 6 Бачити способи розв'язання творчих, проблемних завдань та принципи поєднання науково-предметних і дидактичних знань.

Вміння:

ПРН 12 Застосовувати сучасні методики й технології для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО.

ПРН 14 Діяти в межах етики професійних взаємин.

Комунікація

ПРН 19 Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами професійно-орієнтованих дисциплін з обраної спеціальності.

Автономія і відповідальність

ПРН 20 Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

ПРН 21 Здатність до самостійного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

3. Програма курсу «ЕТИКА І ЕСТЕТИКА»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ЕТИКА І ЕСТЕТИКА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Тема 1. Загальні особливості соціально-гуманітарного знання.

Поняття «етика» й «естетика». Становлення та розвиток етики й естетики як спеціальної галузі філософського знання.

Предмет етики й естетики. Співвідношення етики та естетики та їхня структура. Естетичне: його обумовленість і сутність. Естетичне як властивість природних речей. Естетичне як відношення. Етимологія термінів етика та мораль.

Естетичне як потреба в духовній цілісності, гармонізації та свободі. Утилітарне і безкорисливе. Користь і краса. Естетична потреба. Естетичне почуття і естетичне переживання. Естетичне і художнє.

Місце етики та естетики в духовній культурі людства.

Етика та естетика в структурі міжпредметних зв'язків.

Література:

1. *Етика: Навчальний посібник / За ред. проф. В. О. Лозового. - К.: Юрінком Інтер, 2004.*
2. *Малахов В. А. Етика. Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - 6-е вид. - К.: Либідь, 2006.*
3. *Тофтул М. Г. Етика: Навч. посібник. - К.: 2005.*
4. *Етика та естетика : Навч. посібник / За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів, Вид. Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 252 с.*
6. *Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – К., 2000. – 399 с.*
7. *Естетика: Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового. – К., 2005. – 208 стор.*
9. *Найдьонов І. М. Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн. – К. : 2011. – 550 с.*

Ключові поняття: етика, мораль, моральність, моральна свідомість, моральні відносини, моральна діяльність, практична філософія, міжпредметні зв'язки, естетика, естетичне, соціальні почуття, безпосередність чуттєвого, об'єкт і суб'єкт чуттєвого, естетика дійсності, естетика мистецтва, технічна (індустріальна) естетика, практична естетика, міждисциплінарні зв'язки.

Тема 2. Категорії етики як регулятори моральної поведінки.

Добро і зло - провідні категорії етики. Сенс ідеї добра. Добро, істина і благо. Моральне зло, його походження і сутність. Взаємовідношення добра і зла.

Справедливість, обов'язок та відповідальність.

Совість - визначальний чинник моральної самосвідомості людини. Каяття і сором.

Честь і гідність в системі моральних імперативів. Історія уявлень про людську честь і гідність. Честь як домінанта всієї системи моральних цінностей у лицарській етиці.

Смисл (сенс) життя. Способи осмислення людського буття. Культурно-історичний аспект проблеми смерті. Смерть як чинник сучасного людського життя. Шляхи подолання страху смерті.

Щастя як вищий прояв реалізації сенсу життя особистості. Основні чинники людського щастя.

Дружба і кохання.

Любов як одна з фундаментальних властивостей людського існування. Типологія любові. Моральні основи шлюбно-сімейних стосунків.

Література:

1. Найдьонов І. М. *Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн.* – К. : 2011. – 550 с.
2. *Етика: Навч. посібн./ В.О. Лозовой, М.І. Панов та ін.; За заг. ред. проф. В.О. Лозового.* – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 224 с.
3. Малахов В. *Етика: Курс лекцій: Навч. посібник.* – 3-тє вид. - К.: Либідь, 2001. – 384 с.
4. Тофтун М.Г. *Етика: Навчальний посібник.* – К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. – 416 с.
5. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. *Етика: Учебник.* – М., 2000. – 470 с.
6. Блощинська В. А. *Етика. Практикум: навчальний посібник.* – К., 2005. – 248 с.
7. Юрій М. Ф. *Етика: підручник.* – К., 2006. – 320 с.
7. *Етика: Навчальний посібник / За ред. проф. В. О. Лозового.* - К.: Юрінком Інтер, 2004.
8. Малахов В. А. *Етика. Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів.* - 6-е вид. - К.: Либідь, 2006.

Ключові поняття: добро і зло, справедливість, обов'язок та відповідальність, совість, каяття і сором, честь і гідність, смисл (сенс) життя, щастя, дружба і кохання, любов.

Тема 3. Моральна культура спілкування та етикет.

Спілкування як царина людської моральності. Парадигма спілкування в сучасній культурі. Сутність спілкування, його мета і моральний сенс.

Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості.

Основні типи, принципи та суперечності спілкування.

Моральна культура спілкування, її зміст і вияви.

Етикет як морально-естетична культура спілкування. Поняття етикету. Історія етикету. Етикет як слідування прийнятому. Ввічливість. Коректність. Тактовність. Делікатність. Скромність. Точність і обов'язковість.

Культура поведінки. Головні правила етикету.
Етикет у навчальному закладі та на службі.

Література:

1. Малахов В. *Етика спілкування: Навч. посіб.* – К.: Либідь, 2006. – 400 с.
2. *Современный этикет/ Сост. И.А. Сокол.* – Харьков: Фолио, 2004.
3. Мартин Д. *Этикет. Все о правилах поведения за столом.* – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.
4. *Етика: Навч. посібн./ В.О. Лозовой, М.І. Панов та ін.; За заг. ред. проф. В.О. Лозового.* – К.: Юрінком Інтер, 2002.
5. Радевич-Винницький Я. *Етикет і культура спілкування: Навч. посіб.* – К., 2006. – 291 с.
6. Радевич-Винницький Я., Костенко В. *Етикет: кодекс добрих манер і правил поведінки.* – Л., 2005. – 202 с.
7. *Естетика: Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового.* – К., 2005. – 208 стор.

Ключові поняття: спілкування, комунікація, інтеракція, інтерсуб'єктивність, етикет, культура поведінки, норми (правила) етикету.

Тема 4. Антиетикет у спілкуванні.

Антиетикетний арсенал мовних і позамовних виражальних засобів у спілкуванні.

Інвективна лексика і фраземіка. Стан афекту. Лайка українців. Псевдопрокльони та прокльони із запереченням. Походження матюків. Копролалія. Гендерний аспект лихослів'я.

Мовлення – дзеркало соціальної культури.

Невербальні антиетикетні знаки. Табу й евфемізми.

Література:

1. Радевич-Винницький Я. *Етикет і культура спілкування: Навч. посіб.* – К., 2006. – 291 с.
2. Радевич-Винницький Я., Костенко В. *Етикет: кодекс добрих манер і правил поведінки.* – Л., 2005. – 202 с.
3. *Естетика: Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового.* – К., 2005. – 208 стор.
4. Балушок В. *Як лялися наші предки / Балушок В. Я. // Україна молода.* – 2007. – 28 липня.

Ключові поняття: спілкування, комунікація, інвективи, евфемізми, етикет, культура поведінки, копролалія.

Тема 5. Основні категорії естетики та їх статус.

Прекрасне – ключова категорія естетики. Прекрасне в історії естетики. Прекрасне і корисне. Прекрасне та симетрія. Прекрасне в діяльності людини. Прекрасне в природі. Прекрасне в суспільстві. Прекрасне в мистецтві. «Прекрасне» і «потворне».

Гармонія і міра. Гармонійний характер ставлення людини до світу як вияв міри її естетичної культури.

Категорії «піднесене», «героїчне», «низьке». Категорії «трагічне» і «комічне». Категорія естетичного.

Статус категорій естетики.

Естетичні поняття та їх співвідношення із категоріями. Взаємодія естетичних властивостей в житті і в мистецтві.

Література:

1. *Найдьонов І. М. Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн. – К. : 2011. – 550 с.*
2. *Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. - К., 2000. — 399 с.*
3. *Естетика: Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового. - К., 2005. - 208 с.*
4. *Левчук Л. Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: Навч. посіб. - К., 2000. - 271 с.*
5. *Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. І переробл. – К., Вища школа, 2005. — 431 с.*
6. *Етика та естетика: навч. посібник / В. Л. Петрушенка, І. М. Сурмай, Г. Ф. Карвацька та ін.: За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Видавництво Національного університету Львівська політехніка», 2006. – 252 с.*

Ключові поняття: прекрасне, потворне, гармонія, міра, піднесене, героїчне, «низьке», трагічне, комічне, драматичне, естетичне, поняття, категорія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

МИСТЕЦТВО В СТРУКТУРІ ЛЮДСЬКОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 6. Мистецтво як естетично-художнє явище.

Мистецтво - особливий вид духовного виробництва. Проблема походження мистецтва. Теорії походження мистецтва. Основна суперечність мистецтва.

Мистецтво і реальність. Поняття реальності. Об'єктивна і суб'єктивна реальність. Художня реальність. Мистецтво та природно-речове середовище. Мистецтво і суспільна реальність.

Мистецтво в культурно-історичному просторі. Свобода і детермінізм у мистецтві. Етнонаціональне в мистецтві: традиції та інновації.

Видова специфіка мистецтва та її моделі. Джерело різноманіття видів мистецтва. Прикладне та декоративно-ужиткове мистецтво. Архітектура. Живопис і графіка. Скульптура. Література. Музика. Хореографія. Кіно. Театр. Телебачення. Естрада.

Суспільне призначення мистецтва та його субстанційні цілі. Розважально-гедоністична функція мистецтва. Мистецтво як засіб гармонізації духовного світу людини. Мистецтво як олюднення людини. Мистецтво як засіб соціалізації і активізації. Мистецтво як психологічний захист людини. Мистецтво як засіб формування творчого потенціалу та задоволення потреби в щасті.

Ймовірне майбутнє мистецтва в контексті перспектив цивілізаційного поступу.

Література:

1. *Найдьонов І. М. Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн. – К. : 2011. – 550 с.*

2. *Естетика: Підручник* / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. - К., 2000. — 399 с.
3. *Естетика: Навч. посіб.* / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового. - К., 2005. - 208 с.
4. Левчук Л. Т., Оніщенко О.І. *Основи естетики: Навч. посіб.* - К., 2000. - 271 с.
5. *Естетика: Підручник* / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. І переробл. – К., Вища школа, 2005. — 431 с.
6. *Етика та естетика: навч. посібник* / В. Л. Петрушенко, І. М. Сурмай, Г. Ф. Карвацька та ін.: За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Видавництво Національного університету Львівська політехніка», 2006. – 252 с.

Ключові поняття: мистецтво, художня реальність, види мистецтва, прикладне та декоративно-ужиткове мистецтво, архітектура, живопис і графіка, скульптура, література, музика, хореографія, кіно, театр, телебачення, естрада, функції мистецтва.

Тема 7. Художня творчість: досвід естетичного аналізу.

Художня творчість як специфічний різновид людської діяльності. Творчість як втілення задуму та створення непередбачуваної художньої реальності. Істина і художня правда. Мистецтво факту. Осторонення (відчуження). Відбір, обмеження, розширення. Типізація як спосіб художнього узагальнення. Художня ідеалізація.

Художня умовність. Деформація як художній прийом. Художній вимисел та уява (фантазія). Демонічне і чарівне. Упізнавання і схожість. Достовірність: предметно-речова і художня.

Алегоричність, метафоричність та асоціативність як чинники художньо-образної виразності.

Саморух. Багатозначність і недомовленість. Індивідуалізоване узагальнення. Єдність думки і почуття. Реалії світу та особистість художника. Оригінальність.

Психологічні механізми художньої творчості. Свідомість та підсвідомість.

Художник та міра його схильності до творчості. Художня діяльність як покликання. Художній геній і талант. Одержимість. Проблема свободи творчої діяльності.

Художній твір як форма соціального буття мистецтва. Актуальне і вічне в художньому творі. Художня реальність та художня концепція.

Література:

1. Найдъонов І. М. *Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн.* – К. : 2011. – 550 с.
2. *Естетика: Підручник* / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. - К., 2000. — 399 с.
3. *Естетика: Навч. посіб.* / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового. - К., 2005. - 208 с.
4. Левчук Л. Т., Оніщенко О.І. *Основи естетики: Навч. посіб.* - К., 2000. - 271 с.
5. *Естетика: Підручник* / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. І переробл. – К., Вища школа, 2005. — 431 с.
6. *Етика та естетика: навч. посібник* / В. Л. Петрушенко, І. М. Сурмай, Г. Ф. Карвацька та ін.: За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Видавництво Національного університету Львівська політехніка», 2006. – 252 с.

7. Онуфрієнко В. Н. Художник в мире западного шоу-бизнеса. 80-е годы // Вопросы искусствознания, 1994. — № 1.
8. Сморгж Л. О. Вияви українського архетипу та міфології в творчості О. Ф. Селюненко // Українська національна ідея. — К., 2003. — С. 259—272.

Ключові поняття: художня творчість, типізація, художня ідеалізація, художня умовність, художній вимисел, творча уява, метафора, парадокс, асоціація, свідоме та підсвідоме, геній, талант, одержимість, свобода творчої діяльності, художня правда і правдоподібність, художній стиль.

Тема 8. Історичні закономірності художнього розвитку.

Історична типологія мистецтва. Художня епоха. Художній напрям або течія. Художній метод. Художній стиль. Художня спадкоємність. Художня традиція. Художнє новаторство.

Мистецтво доісторичної людини.

Мистецтво стародавнього світу.

Мистецтво Середньовіччя (IX-XIII ст.).

Мистецтво Відродження (XIV-XVI ст.).

Основні мистецькі напрями Нового часу.

Метод соціалістичного реалізму.

Некласична естетика: досвід першої половини ХХ століття. Теоретичні витoki некласичної естетики. Неопозитивістська естетика. Психоеаналітична естетика. Естетичні проблеми в контексті «глибинної психології». Інтуїтивістська естетика.

Некласична естетика: досвід другої половини ХХ століття. Феноменологічна естетика. Структуралістська естетика. Екзистенціалістська естетика. Неотомістська естетика. Постмодерністська естетика.

Українська естетика: історична традиція та сучасний стан. Історія української естетики в контексті поступу національної культури. Український естетичний дискурс кінця ХІХ – першої половини ХХ століття. Українська естетика другої половини ХХ століття.

Література:

1. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. І переробл. – К., Вища школа, 2005. — 431 с.
2. Етика та естетика: навч. посібник / В. Л. Петрушенко, І. М. Сурмай, Г. Ф. Карвацька та ін.: За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Видавництво Національного університету Львівська політехніка, 2006. – 252 с.
3. 7. Бугай Н. І. Український етикет. — К., 2000.
4. 10. Донцов Д. Дух нашої давнини. — К., 2005.
5. 11. Затонский Д. В. Модернизм и постмодернизм. — Харьков, 2000.

Ключові поняття: мистецька парадигма, художні зміст і форма; стиль в мистецтві, художні образ, символ, знак; художні універсалії, неопозитивізм, психоаналіз, інтуїтивізм, феноменологія, структуралізм, екзистенціалізм, неотомізм, постмодернізм, українська естетика.

Критерії та норми оцінювання знань студентів з етики і естетики

1. На оцінку „5” (відмінно, А, зараховано) студент повинен:
 - глибоко та всебічно розуміти тему, вільно і аргументовано викладати її зміст;
 - чітко уявляти структурно-логічну схему теми, визначати головні і другорядні її складові, розкривати суттєві взаємозв'язки між ними;
 - вміти зробити висновки і підвести підсумки, пояснити їх і підтвердити фактичним матеріалом (практичними прикладами);
 - вміти застосовувати набуті (засвоєні) теоретичні і практичні знання - функції, принципи та ціннісні засади естетики в процесі осмислення, пояснення і вирішення різного роду завдань естетичного характеру.

2. На оцінку „4” (добре, В, С, зараховано) студент повинен:
 - достатньо розуміти і в належному обсязі (в основному) висвітлювати тему відповідно до її логічної структури;
 - бачити суттєві взаємозв'язки між основними структурними елементами теми, вміти відрізнити серед них головні від другорядних;
 - вміти застосовувати теоретичні знання для осмислення практичного матеріалу, аналізу конкретних естетичних завдань;
 - достатньо володіти естетичними термінами, поняттями, знанням про естетичні ідеали, почуттєво-ціннісні орієнтації особистості при викладі змісту теми.

3. Оцінка „3” (задовільно, D, E, зараховано) виставляється, якщо студент:
 - виявляє лише поверхове розуміння змісту теми, фрагментарно висвітлює теоретичний матеріал, допускає порушення його логічної структури та послідовності викладу;
 - допускає помилки у визначенні головного і другорядного у змісті теми, недостатньо бачить взаємозв'язки між її структурними елементами;
 - недостатньо володіє термінами і поняттями, необхідними для висвітлення теми;
 - не виявляє достатнього вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення чи пояснення практичних завдань естетичного характеру.

4. Оцінка „2” (незадовільно, FX, F, не зараховано) виставляється, якщо у студента:
 - відсутнє розуміння основного змісту теми;
 - бракує вміння виокремити головне від другорядного в структурі теми;
 - немає навиків у застосуванні теоретичного матеріалу до пояснення практичних завдань – явищ і процесів естетичної, художньо-мистецької сфери життя суспільства;
 - відчутні значні труднощі у використанні термінів і понять естетики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і те	Кількість годин			
	денна форма		Заочна форма	
	усього	у тому числі	усьог	у тому числі

		л	п	лаб	інд	с.р		л	с	ла	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Етика												
Тема 1.		2	2	-	2	4	-	1	-	-	4	6
Тема 2.		2	2	-	3	6	-	-	1	-	6	6
Тема 3.		2	2	-	3	5	-	1	-	-	8	6
Тема 4.		2	2	-	3	4	-	-	-	-	6	4
Тема 5.		2	4		3	6			1		4	2
Разом		10	12	-	14	25	-	2	2	-	28	24
Змістовий модуль 2. Мистецтво в структурі людської життєдіяльності												
Тема 6.		2	2	-	2	4	-	1	1	-	6	2
Тема 7.		2	2	-	2	4	-	-	1	-	6	4
Тема 8.		2	2	-	1	4	-	1	-	-	8	4
Разом		6	6	-	5	12	-	2	2	-	20	10
Модуль 2												
ІНДЗ	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Д/залік	2						-					
Усього годин	90	16	18	-	19	37	-	4	4	-	48	34

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет етики і естетики: історія і теорія проблеми.	2
2	Мораль як соціокультурне явище.	2
3	Основні категорії етики.	2
4	Етикет в професійній етиці вчителя.	2
5	Основні категорії та поняття естетики.	4
6	Мистецтво в структурі людської життєдіяльності.	2
7	Художня творчість – різновид людської діяльності..	2
8	Естетика як метатеорія мистецтва.	2
	Всього	18

6. Самостійна робота

Для опанування матеріалу та підвищення рівня знань передбачена самостійна робота в обсязі 56 годин. В якості основних видів самостійної роботи студентів передбачено:

- вивчення конспекту лекцій згідно з модульною системою,

- підготовка до семінарсько-практичних занять,
- опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях .

1. Яке місце належить естетиці у системі соціально-гуманітарного знання, як вони впливають на це знання?
2. Порівняйте між собою етику та естетику як напрями філософського пізнання, означте спільне та відмінне між ними.
3. Якою мірою, на ваш погляд, естетичні уявлення допомагають проявитися людській індивідуальності в її унікальності та неповторності?
4. Як співвідносяться поняття „краса”, „прекрасне”, „ідеал”? Як ви можете пояснити відмінність між красою та прекрасним?
5. Розкрийте суть трагічного і комічного в житті і мистецтві. Яке місце ці категорії займають у вашому житті?
6. Розкрийте співвідношення піднесеного і низького. Як ви розумієте категорії нищого?
7. У чому ви бачите прояви потворного? Чи є межа відображення потворного в мистецтві?
8. Окресліть роль мистецтва у формуванні естетичної культури, назвіть та поясніть його основні функції.
9. Як ви розумієте тезу про те, що сучасне мистецтво прагне перетворити того, хто його сприймає, у співтворця авторського задуму?
10. Порівняйте мистецтво і науку: в чому специфіка цих форм діяльності людини?
11. Історія української етичної думки.
12. Етика мислителів німецької класичної філософії.
13. Моральні основи шлюбно-сімейних стосунків.
14. Розкаяння. Поняття сорому.
15. Проблеми війни та миру крізь призму моралі.
16. Специфіка професійної моралі і етики.
17. Моральна культура спілкування, її зміст і вияви.
18. Зауваження, докір, критика.
19. Листування.
20. Особливості професійної етики учителя.

7.Індивідуальні завдання

Вимоги щодо виконання ІНДЗ

Навчально-дослідна робота повинна складатися зі змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури. У вступі слід:

- а) обґрунтувати актуальність теми;
- б) показати ступінь розробленості цієї теми, здійснити аналіз сучасного стану дослідження проблеми;
- в) поставити завдання дослідження.

В основній частині потрібно висвітлити основний матеріал теми навчальної роботи, викласти факти, ідеї, результати досліджень в логічній послідовності, обґрунтувати власну позицію, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначити шляхи вирішення досліджуваної проблеми, розглянути тенденції подальшого розвитку цього

питання. Практичну частину (за наявності) необхідно представити у вигляді результатів власних досліджень, із статистичною обробкою даних.

У висновках потрібно представити результати дослідження, підвести його підсумки.

Список використаної літератури подавати згідно вимог.

В тексті слід посилалися на список літератури, вказуючи при цьому в квадратних дужках номер джерела у списку використаної літератури і сторінки, які використанні для написання роботи за таким зразком: [1, С. 25-32].

Обсяг дослідження 10-15 сторінок, друкований (формат А-4; інтервал 1,5; розмір шрифту – 14).

Роботу потрібно виконати на окремих аркушах, які необхідно скріпити. На титульному аркуші слід вказати прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, групу, спеціальність. Текст роботи повинен бути чітким, розбірливим, з пронумерованими сторінками. Робота може бути виконана у формі презентаційної доповіді.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 балів
2.	Складання плану дослідження	3 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій її подальшого розвитку	10 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		25 балів

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить **25 балів**. Не виконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	22-25	Відмінно
Достатній	16-21	Добре
Середній	10-15	Задовільно
Низький	0-9	Незадовільно

„Відмінно” відповідає 22-25 балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявністю) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

„Добре” відповідає 16-21 балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

„Задовільно” відповідає 10-15 балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

„Незадовільно” відповідає 0-9 балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

8. Методи навчання: лекції, семінарські заняття, аналітична робота з різними видами і формами першоджерел або оригіналами, розкриття їхньої цінності та інформації, котра міститься в них, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький.

1. Естетичні теорії сучасності.
2. Естетика класицизму.
3. Естетика Середньовіччя.
4. Естетика Відродження.
5. Естетичні погляди Г. В. Ф. Гегеля.
6. Естетичний світогляд Т. Г. Шевченка.
7. Естетика слов'янофілів.
8. Вплив естетики символізму на естетичні ідеї Л. Українки.
9. Елементи естетичного знання у світогляді Київської Русі.
10. Сім чудес світу (за вибором).
11. Прекрасне та потворне в культурі.
12. Трагічне та фарс в історії.
13. Сутність і специфіка естетичного.
14. Історія і теорія методу соціалістичного реалізму.
15. Мистецтво як засіб спілкування.
16. Етнічне, національне та загальнолюдське у сприйнятті мистецтва.
17. Етична думка про щастя.
18. Індивідуальна причинність людського нещастя (за народними казками, переказами, прислів'ями).
19. Кохання як стимул у світовій культурі.
20. Патріотичність і її відображення в українському народному фольклорі.
21. Любов і творчість (на прикладах діячів мистецтва, науки).
22. Сутність сім'ї та шлюбу.
23. Відображення народної моральності в погляді на сім'ю та шлюб.
24. Свобода як об'єкт етичного пізнання.
25. Літературно-художня традиція про сенс життя.
26. Моральний аспект сенсу життя схимника (ченця).
27. Сенс життя митця (на прикладах творчості О. Ренуара, Мікеланджело або Леонардо да Вінчі). Можна вибрати за об'єкт дослідження будь-якого митця – за смаком і симпатією.
28. Моральні пошуки і самовизначення людини.
29. Віра, надія і любов як моральні цінності людини.
30. Справедливість як етична проблема.
31. Свіість як етична категорія.
32. Соціальне зло як фактор морального прогресу.

33. Відображення добра і зла в художній літературі.
34. Добро і зло через призму релігійних уявлень стародавніх українців (на матеріалах давніх українських міфів).
35. Власні розміркування стосовно евтаназії в сучасному суспільстві.
36. Людина – міра земного добра.
37. Вчинок – елементарна форма людської діяльності.
38. Загальнолюдське в моралі.
39. Сім'я і виховання дітей.
40. Совість – центральний чинник моральної самосвідомості людини.
41. Історичні корені етикету.
42. Культура спілкування ділових людей.
43. Особливості національних норм ділового етикету (на прикладах Японії, Китаю, Індії, США, Франції).
44. Етикет епохи Середньовіччя.
45. Антиетикет у спілкуванні українців.
46. Честь і гідність людини в системі моральних імперативів.
47. Етика джайнізму і буддизму.
48. Загальні особливості етики Давнього Риму.
49. Етика даосизму і конфуціанства.
50. Етика веданти.
51. Етичні ідеї Аристотеля.
52. Етика психоаналізу.
53. Українська етична думка за кордоном (В. Винниченко, Д. Донцов, В. Липинський, Ю. Липа).
54. Києво-Могилянська академія та її роль в становленні етичної науки в Україні.
55. Григорій Сковорода як символ українського національного духу.
56. Дмитро Донцов і його національний радикалізм.

8. Методи навчання

1. Лекція.
2. Семінарські заняття.
3. Бесіда. Консультація.
4. Аналітична робота над текстами.
5. Розв'язування етичних і естетичних освітньо-пошукових завдань.
6. Вирішення проблемних ситуацій морально-естетичного, художньо-мистецького змісту.

9. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Підсумкове тестування.
3. Диференційований залік на підвищення рейтингу.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації та розробки семінарських занять з етики і естетики (на електронних і паперових носіях).
2. Тести підсумкового рейтингового контролю знань з етики і естетики (на електронних і паперових носіях).
3. Методичні рекомендації до курсу „Естетика і естетика” (навчальна програма, плани семінарських занять, тести підсумкового контролю – на паперових і електронних носіях, ВЦ КОГПІ, 2017 р.).
4. Тезові конспекти курсу „Естетика і естетика”.

12. Рекомендована література

Базова (естетика)

1. Найдъонов І. М. Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн. – К. : 2011. – 550 с.
2. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. - К., 2000. — 399 с.
3. Естетика: Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін.; За ред. В. О. Лозового. - К., 2005. - 208 с.
4. Левчук Л. Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: Навч. посіб. - К., 2000. - 271 с.
5. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К., Вища школа, 2005. — 431 с.
6. Етика та естетика: навч. посібник / В. Л. Петрушенко, І. М. Сурмай, Г. Ф. Карвацька та ін.: За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Видавництво Національного університету Львівська політехніка», 2006. – 252 с.

Допоміжна

1. Багнюк А. Л. Про вічне і земне. Християнські символи. - Тернопіль, 2000. - 230 с.
4. Лук М. Етичні ідеї в філософії України другої половини ХІХ-початку ХХ ст. - К., 1993,- 150 с.

6. Парандовський Ян. Міфологія. Вірування та легенди стародавніх греків і римлян. - К., 1977. - 230 с.
7. Світ, людина, суспільство. Хрестоматія / Арцишевська І. П., Арцишевський Р. А. - К., 1997. - 398 с.
10. Стейнберг Д. Філософія для життя. Пізнати себе краще. – К.: Культурна Асоціація «Новий Акрополь», 2014. – 170 с.

Базова (етика)

1. Найдъонов І. М. Етика – естетика: дидактичний зміст: навч. посібн. – К. : 2011. – 550 с.
2. Етика та естетика: навч. посібник / В. Л. Петрушенко, І. М. Сурмай, Г. Ф. Карвацька та ін.: За ред. В. Л. Петрушенка. – Львів: Видавництво Національного університету Львівська політехніка», 2006. – 252 с.
3. Етика: Навч. посібн./ В.О. Лозовой, М.І. Панов та ін.; За заг. ред. проф. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 224 с.
4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – 3-тє вид. - К.: Либідь, 2001. – 384 с.
5. Тофтун М.Г. Етика: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. – 416с.
6. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика: Учебник. – М., 2000. – 470с.
7. Блощинська В. А. Етика. Практикум: навчальний посібник. – К., 2005. – 248 с.
8. Юрій М. Ф. Етика: підручник. – К., 2006. – 320 с.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посіб. – К., 2006. – 291 с.
10. Нападиста В. Г. Історія етики в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.): Навч. посіб. – К., 2004. – 240 с.

Допоміжна

2. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: у пошуках істини і реальності / [перекл. з рос. зі звіркою з англ. оригіналом під заг. ред. М. А. Жукалюка]. – К., 2006. – Т. 2. – 376 с.
5. Кант І. Лекції по етике. – М.: Республіка, 2000. – С. 38–222.
5. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: у пошуках істини і реальності / [груповий перекл. з рос. зі звіркою з англ. оригіналом під заг. ред. М. А. Жукалюка]. – К., 2007. – Т. 1. – 416 с.
6. Рон Хаббард Л. Шлях до щастя. Путівник до кращого життя, оснований на здоровому глузді. – Міжнародний фонд «Шлях до щастя», 2004, 2009. – 233 с.
7. Добро закарбувати на камені: притча // Божий сіяч. – 2014. – № 2 (220). – Лютий.
7. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В. І. Шинкарука – К., 2002.
8. Зеленкова І. Л. Прикладная этика. Пособие для студентов высших учебных заведений. Минск.: Тетра Системс, 2002.
9. Лозовой В.А. Нравственная культура личности: содержание и пути формирования. Учебное пособие. – Харьков, 2001. – 44с.
10. Современный этикет/ Сост. И.А. Сокол. – Харьков: Фолио, 2004. – 477с.
11. Багнюк А. Л. Про вічне і земне. Християнські символи. – Тернопіль, 2000. – 230 с.
12. Біблія.
13. Богат Є. М. ... Що водить сонце і світила: любов у листах видатних людей. – К., 1990. – 352 с.
14. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. – К., 1997. – 192 с.
15. Этикет от А до Я. / Авт.-сост. Гусев И. Е. – М., 2003. – 464 с.
16. Палюх А. Смерть „за бажанням” // Джерело життя. – 1999. – № 2. – березень-квітень. – С. 9-11.

17. Поуст Е. Американський етикет. – Кн.1. Мистецтво розмови. – Київ–Тернопіль, 1991. – 57 с.
18. Радевич-Винницький Я., Костенко В. Етикет: кодекс добрих манер і правил поведінки. – Л., 2005. – 202 с.
38. Августин Ю. Світ наших почуттів: Короткий путівник для пізнання й виховання почуттів / Пер. з пол. Г. Теодорович. – Львів: Свічадо, 2007. – 96 с.
39. Балуюк В. Як лаялися наші предки / Балуюк В. Я. // Україна молода. – 2007. – 28 липня.

13. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка (книжковий фонд).
2. Електронна бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка.
3. Бібліотека кафедри історії та методики навчання.
4. Кременецька міська бібліотека ім. Ю. Словацького.
5. Мережа Інтернет.
6. Платформа Moodle.
7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>